

Het zuurdeeg

De gelijkenis van het zuurdeeg is opgetekend door Mattheüs en door Lukas. Jezus vertelde de menigten het volgende verhaal: "Het koninkrijk der hemelen is gelijk aan zuurdeeg, dat een vrouw nam en verborg in drie maten meel, totdat het geheel doorzuurd was" (Matt. 13:33 en Luk. 13:21). De gangbare uitleg veronderstelt dat de gelijkenissen van het mosterdzaad en het zuurdeeg dezelfde betekenis hebben. In de kanttekeningen van de Statenvertaling wordt hierover het volgende opgemerkt: 'Met deze twee gelijkenissen wijst Christus aan de kracht van Zijn Woord, hetwelk, hoewel het in het begin klein en veracht scheen, nochtans daarna zich wijd zou uitbreiden en de gehele wereld doordringen'. Vooral uit het tekstverband in het Lukasevangelie blijkt echter dat de uitleg van de Statenvertalers onbevredigend is. {Eigenlijk begint de fout al met de gedachte dat de huidige gemeente, het Lichaam van Christus, een voortzetting en een vervanging zou zijn van het volk Israël, zodat de gelijkenissen van Matt.13 over die gemeente zouden spreken. In werkelijkheid was het plan van God om uit Joden en heidenen zo'n Lichaam te vormen in Matt.13 nog verborgen.}

Drie maten fijn meel

Bij "drie maten fijn meel" zullen Joodse hoorders onmiddellijk hebben gedacht aan de geschiedenis van hun stamvader Abraham. Toen er drie mannen verschenen bij de terebinten van Mamre, ontving Abraham die gastvrij. Hij liet water halen om hun voeten te wassen, gaf hun een zitplaats in de schaduw, liet zijn vrouw Sara "*drie maten fijn meel*" kneden en daarvan koeken bakken (Gen. 18:6), slachtte een kalf en bereidde het vlees. Hij richtte voor zijn gasten een vorstelijke maaltijd aan: brood, boter, melk en vlees en bleef bij hen staan om hen te bedienen (Gen. 18:8). Zijn gasten - zoals later zou blijken de engel des HEREN en twee andere engelen - namen het voedsel van de patriarch aan en aten dit op.

In de geschiedenis van Abraham staan "drie maten fijn meel" model voor de gemeenschap van de mens met God. "Fijn meel" was ook de voorgeschreven gave voor het spijsoffer (Lev. 2:4-10). Van die gave werd een "gedenkoffer" (bestaande uit ongezuurde koeken) op het altaar verbrand om dit te doen opgaan voor de HERE, waarna de rest bestemd was als voedsel voor de priesters (Lev. 2:9 en 10). Het spijsoffer was als het ware een gezamenlijke maaltijd van God en Aärons zonen, net zoals de drie hemelse gasten de maaltijd gebruikten bij Abraham en zijn gezin.

Een stiekeme daad

De vrouw in de gelijkenis neemt *zuurdeeg* en verbergt dat in de drie maten meel. Terwijl Sara het meel onmiddellijk begon te kneden en er met *haast* koeken van ging bakken (Gen. 18:6), laat de vrouw in Jezus' verhaal het meel rijzen en zuur worden.

De Here Jezus beschrijft de handelwijze van de vrouw op een manier die te denken geeft: ze "neemt" zuurdeeg en "verbergt" dat in het meel. Hij zegt niet, dat de vrouw zuurdeeg aan het meel toevoegt" of een stukje zuurdeeg met het meel "vermengt". Door het woord 'verbergen' te gebruiken, wekt Hij de indruk dat de vrouw het zuurdeeg *stiekem* toevoegt.¹{1 Hierop is o.a. gewezen door Ray C. Stedman in een toespraak van 20 juni 1971 over dit onderwerp (*The Case of the Sneaky Housewife*, www.raystedman.org).} Zoals de vijand van de landeigenaar uit een eerdere gelijkenis dolik in de akker zaaide "terwijl de mensen sliepen" (Matt. 13:25), zodat niemand het zou zien, zo verstopt de vrouw zuurdeeg in het meel. Wiens meel dit was, wordt in het midden gelaten. Gezien de parallel met de geschiedenis van Abraham is het aannemelijk dat *Gods* meel door de vrouw zuur werd gemaakt.

Waarom handelde zij zo? Waarschijnlijk om dezelfde reden waarom de vijand in de eerdere gelijkenis zijn dolikzaad 's nachts uitstrooide. De vijand en de vrouw wilden niet gezien of betrappt worden. Zolang het onkruid nog niet volgroeid was, zou niemand in de gaten hebben dat er dolik tussen de tarwe stond. En zolang het meel nog niet doorzuurd was, zou niemand vermoeden dat het aan het verzuren was.

Zuurdeeg in de evangeliën

Wanneer we nagaan wat de Bijbel over zuurdeeg zegt, dan wordt dit negatieve beeld van het optreden van de vrouw uit de gelijkenis bevestigd.¹{1 Op de negatieve betekenis van zuurdeeg is o.a. gewezen door de Chinese arts Yves I-Bing Cheng (*The Parable of the Leaven*, www.meetingwithchrist.com).} De dichtstbijzijnde tekst in de evangeliën is de volgende: "Jezus nu zei tot hen: Let op en past op voor het zuurdeeg van de farizeeën en sadduceeën! Zij nu overlegden onder elkaar en zeiden: Dat is omdat wij geen broden hebben meegenomen. Daar nu Jezus dit merkte, zei Hij: Waarom overlegt u onder elkaar, kleingelovigen, dat u geen broden hebt meegenomen? Begrijpt u nog niet (...) Hoe begrijpt u niet, dat Ik niet over broden heb gesproken? Past u echter op voor het zuurdeeg van de farizeeën en sadduceeën. Toen beseften zij dat Hij niet had gezegd dat zij moesten oppassen voor het zuurdeeg van de broden, maar voor de leer van de farizeeën en sadduceeën" (Matt. 16:6-12).

In het Markusevangelie blijkt dat er behalve een "zuurdeeg van de farizeeën" ook een "zuurdeeg van Herodes" bestaat: "En Hij gebod hun en zei: Let op en kijkt uit voor het zuurdeeg van de farizeeën en voor het zuurdeeg van Herodes" (Mark. 8:15). In het Lukasevangelie wordt het zuurdeeg van de farizeeën gelijkgesteld aan huichelarij: "Toen intussen de duizenden van de menigte bijeengekomen waren, zodat zij elkaar verdrongen, begon Hij allereerst tot Zijn discipelen te zeggen: Past u op voor het zuurdeeg, dat is de *huichelarij* van de farizeeën" (Luk. 12:1).

Bovengenoemde drie plaatsen zijn de enige teksten in de evangeliën waar over zuurdeeg wordt gesproken, afgezien van de gelijkenis die we aan het bestuderen zijn (Matt. 13:33 en Luk. 13:21).

Uit wat de Here Jezus over zuurdeeg zegt, kunnen we een aantal dingen afleiden:

1. Zuurdeeg is het beeld van een kwalijke *leer* (zie Matt. 16:12);
2. de Heer noemt verschillende vormen van zuurdeeg: het deeg van de farizeeën (Matt. 16:6, 11 en 12; Mark. 8:15 en Luk. 12:1), van de sadduceeën (Matt. 16:6, 11 en 12) en van Herodes (Mark. 8:15). Met het zuurdeeg van de farizeeën en de sadduceeën bedoelt Hij bepaalde godsdienstige denkbeelden, met het zuurdeeg van Herodes: politieke inzichten;
3. het zuurdeeg van de farizeeën omschrijft Hij als *huichelarij* (Luk. 12:1). Huichelarij (Grieks: *hupokrisis*) betekent: iets zeggen maar iets anders doen, voor de vorm godsdienstig zijn, maar zich in werkelijkheid verzetten tegen God, een vroom uiterlijk combineren met een binnenste vol kwade verlangens;
4. van het zuurdeeg van de sadduceeën geeft de Heer geen omschrijving, maar uit Lukas 20:27 blijkt dat dit bestaat uit: niet *alles* geloven wat God gesproken heeft, maar slechts een *deel* daarvan geloven. De sadduceeën leerden dat er geen opstanding is. Ze aanvaardden de vijf boeken van Mozes, maar niet de profeten en de geschriften. Ze meenden uit het Woord van God een selectie te kunnen maken en maakten onderscheid tussen 'historisch betrouwbare' en 'mythische' passages;
5. ook van het zuurdeeg van Herodes geeft Jezus geen definitie, maar Hij duidde deze machthebber eens aan als "die vos" (Luk. 13:32). Blijkbaar bestaat het zuurdeeg van Herodes uit sluwheid en politiek opportunisme. Om zijn eigen positie te handhaven, maakte de koning gebruik van slinkse streken. Toen Jezus veel aanhang kreeg en in de ogen van de gevestigde orde gevaarlijk werd, stuurde de vorst enige farizeeën naar Hem toe die zeiden: "Vertrek en ga weg van hier, want Herodes wil u doden" (Luk. 13:31). In werkelijkheid wilde de koning dat helemaal niet. Een volksoproer gevolgd door een militair ingrijpen van de Romeinen wilde hij niet riskeren. Hij liet een vals gerucht verspreiden, omdat hij hoopte dat Jezus op grond van dat gerucht het besluit zou nemen om uit zijn gebied te vertrekken. Maar Jezus traptte er niet in. Hij zag in dat het gerucht van Herodes zelf afkomstig was. Dus zei Hij tegen de farizeeën: 'Zeg tegen jullie opdrachtgever, dat Ik vandaag en morgen wonderen moet doen en pas op de derde dag zal omkomen in Jeruzalem, want als profeet kan Ik nergens anders sterven!' (zie Luk. 13:32 en 33).
6. zuurdeeg is een verborgen kiem van bederf. Discipelen van Jezus moeten goed 'uitkijken' en ervoor "oppassen" (Matt. 16:6, 11 en 12; Mark. 8:15 en Luk. 12:1). Zoals er zuurdeeg verstoppt was in het meel, zo ligt er aan veel, dat als geestelijk voedsel of als bestuurlijke wijsheid wordt

verkocht, een kwalijk principe ten grondslag. Wie niet oplet, slikt gif zonder het in de gaten te hebben, en

7. het tekstverband waarin de gelijkenis van het zuurdeeg voorkomt, is niet in alle evangeliën hetzelfde. Volgens Mattheüs maakte de gelijkenis deel uit van onderricht dat de Heer vanaf een schip in de zee gaf aan de menigten op het strand (Matt. 13:2). Volgens Lukas was de gelijkenis de afsluiting van een toespraak die Hij in een synagoge hield op de sabbat (Luk. 13:10, 20 en 21). Blijkbaar heeft Hij dezelfde gelijkenis bij verschillende gelegenheden verteld. Het Lukasevangelie verschaft aanvullende informatie over de betekenis van de gelijkenis.

Het tekstverband van de gelijkenis bij Lukas

Op een zekere sabbat gebeurde er het volgende: Jezus bevond Zich in een synagoge en mocht daar het woord voeren. Onder de gemeenteleden bevond zich een vrouw die al achttien jaar ziek was. Haar rug was helemaal kromgegroeid en ze kon zich niet meer oprichten. Jezus, Die haar zag, riep haar bij Zich en genas haar volkomen door tegen haar te spreken en haar de handen op te leggen (Luk. 13:10-13).

De leider van de synagoge nam het Jezus bijzonder kwalijk dat Hij op de sabbat genas en zei tegen de gemeente: "Er zijn zes dagen waarop men moet werken; komt u dan op *die* dagen zich laten genezen en niet op de sabbatdag!" (vs. 14). Deze reactie van het synagogebestuur was ronduit walgelijk. Alsof gehandicapte mensen een bepaalde dag zouden kunnen uitkiezen om zich te laten genezen en op de sabbat niet naar de synagoge zouden mogen komen om het Woord van God te horen!

Blijkbaar vertolkte de synagogeleider de mening van de farizeeën. Want Jezus zei: "Huichelaars (Grieks: *hupokrita*), maakt niet ieder van u op de sabbat zijn os of ezel van de kribbe los, leidt hem weg en geeft hem te drinken? Moest dan deze, die een dochter van Abraham is, die de satan, zie, achttien jaar had gebonden, niet van deze band worden losgemaakt op de sabbatdag?" (vs. 15 en 16).

De synagogeleider was geheel "doorzuurd" met de huichelarij van de farizeeën (Luk. 12:1) en daardoor een zuurpruim geworden. Het synagogenbestuur dacht er net zo over als hij, daarom verweet de Here Jezus niet alleen hém dat hij een huichelaar was, maar ook de andere vooraanstaanden in de synagoge. Volgens Jezus was de sabbatdag juist de aangewezen dag om een gebundene los te maken. Want de betekenis van het woord sabbat is: 'ophouden' - ophouden met zwoegen en in vrijheid rusten.

Meteen daarop stelde de Here Jezus de vraag: "Waarom is het koninkrijk van God gelijk en waarmee zal ik het vergelijken?" (Luk. 13:18). Hij beantwoordde die vraag door de gelijkenissen van het mosterdzaad en het zuurdeeg te vertellen. De gelijkenis van het zuurdeeg houdt blijkbaar verband met de houding van de farizeeën, de leider van de synagoge in het bijzonder. Star vasthouden aan de *vorm* van het sabbatsgebod was voor hen belangrijker dan handelen in de *geest* van de sabbat - het lenigen van andermans nood - zodat ook die ander kan rusten (vgl. Deut. 5:12-15). Handhaving van hun eigen leiderspositie was waar het hun eigenlijk om ging. Een wonderbaarlijke genezing, een zichtbaar teken van Gods nabijheid, beschouwden ze als een bedreiging. Godsdienstig zuurdeeg kan als uitwerking hebben dat men elke sabbat preekt over de beloften van God en het komende rijk van God, maar wanneer dat rijk plotseling openbaar wordt, blijkt men zich er fel tegen te verzetten.

Zuurdeeg in de brieven

Niet alleen in de evangeliën, maar ook in de brieven van het Nieuwe Testament wordt er over zuurdeeg gesproken. Aan de Korinthiërs schreef Paulus: "Uw roemen is niet goed. Weet u niet, dat een beetje zuurdeeg het hele deeg doorzuurt? Zuivert het oude zuurdeeg uit, opdat u een nieuw deeg bent, u bent immers ongezuurd. Want ook ons Pascha, Christus, is geslacht. Laten wij daarom feestvieren, niet met oud zuurdeeg, ook niet met zuurdeeg van slechtheid en boosheid, maar met ongezuurde broden van oprechtheid en waarheid" (1 Kor. 5:6-8).

Zuurdeeg staat hier model voor het oude leven, het bestaan zonder Christus, dat werd gekenmerkt door "slechtheid en boosheid". Aan de Galaten schreef de apostel: "U liep goed; wie heeft u tegengehouden, dat u de waarheid niet zou gehoorzamen? Die overreding is niet uit Hem die u

roept. Een beetje zuurdeeg doorzuurt het hele deeg. Ik vertrouw van u in de Heer, dat u niet anders gezind zult zijn; maar hij die u in verwarring brengt, zal het oordeel dragen, wie hij ook is" (Gal. 5:7-10).

In de gemeenten van Galatië waren mannen ingeslopen die beweerden dat gelovigen uit de volken zich moesten houden aan de wet van Mozes en zich moesten laten besnijden om in Gods oog rechtvaardig te kunnen zijn (Gal. 5:1-6). De reactie van Paulus was scherp: rechtvaardiging is door geloof, niet door werken. Wie een keuze, een daad of een werk van de mens noodzakelijk acht voor het behoud of rekent tot de grond van de rechtvaardiging, verstopt in de blijde boodschap een zuurdeeg dat uiteindelijk de hele verkondiging zal bederven. Het Woord van God zal dan door menselijke overlevering worden aangetast, net zoals dat in Israël gebeurde door de "overlevering van de ouden" (Matt. 15:9 en Mark. 7:7).

In de richting van een verklaring

Volgens de gangbare verklaring van de gelijkenis is het zuurdeeg 'het Woord van Christus' en de vrouw is de 'kerk'. De kerk brengt het evangelie naar de mensheid die wordt uitgebeeld door de drie maten meel. Het evangelie zal die mensheid langzaam maar zeker in positieve zin veranderen. Uiteindelijk is heel de samenleving erdoor beïnvloed. Zo krijgt het koninkrijk der hemelen gestalte. Dat deze interpretatie onjuist is, blijkt niet alleen uit de betekenis van "zuurdeeg" in de Schriften, maar ook uit wat Jezus vertelde over de toekomst. Hij kondigde aan dat de boodschap van Zijn leerlingen geen bijval zou oogsten, maar afwijzing, verwerping en haat zou oproepen (Joh. 15:18-21). Hij zei niet dat Hij zou terugkomen naar een wereld die door het evangelie ten goede was veranderd, maar Hij vroeg Zich af of Hij bij Zijn komst nog wel het geloof zou vinden op aarde (Luk. 18:8). Het tijdperk dat aan Zijn komst zou voorafgaan, vergeleek Hij met de dagen van Noach die uitliepen op de zondvloed en met de dagen van Lot waarin Sodom en Gomorra met vuur en zwavel werden verbrand (Luk. 17:26-30). De mensheid zou Hem verwerpen en een ander aanvaarden die in zijn eigen naam kwam, een pseudo-Messias (Joh. 5:43).

Wanneer we het symbool van het "zuurdeeg" niet positief, maar - op grond van de Schrift - als iets negatiefs opvatten, komen we tot een heel andere uitleg dan de gangbare. Een vrouw plaatst een kiem van bederf dat de gemeenschap tussen God en mensen zal aantasten.

Voor "vrouw" gebruikte de Here het woord *gunee*, dat wil zeggen: een 'getrouwde vrouw', een 'echtgenote'. Voor Zijn hoorders die de Schriften kenden, kan het niet moeilijk zijn geweest om te raden wie deze 'dame' was. In het Oude Testament wordt Israël immers dikwijls voorgesteld als de echtgenote van de HERE. De geestelijke en politieke leiders van het volk zetelden in de "dochter Sions", dat wil zeggen: de stad Jeruzalem. Vooral zij waren de verspreiders van een gevaarlijk zuurdeeg (Matt. 16:6, 11 en 12; Mark. 8:15 en Luk. 12:1). Van dat zuurdeeg bestaan er verschillende vormen:

1. Allereerst *huichelarij* (het zuurdeeg van de farizeeën). De Bijbel laat zien hoe zulk 'deeg' werkt: "Maar toen Kefas [d.w.z. Petrus] in Antiochië kwam, weerstond ik [Paulus] hem in zijn gezicht, omdat hij te veroordelen was. Want voordat er enigen van Jakobus kwamen, at hij met [die uit] de volken; maar toen zij gekomen waren, onttrok hij zich en zonderde zich af uit vrees voor die uit [de] besnijdenis; en met hem huichelden <ook> de overige Joden, zodat zelfs Barnabas door hun *huichelarij* werd meegesleept. Maar toen ik zag dat zij niet recht wandelden naar de waarheid van het evangelie, zei ik tot Kefas in het bijzijn van allen: Als u, die een Jood bent, leeft als de volken en niet als de Joden, waarom dwingt u de volken naar joodse wijze te leven?" (Gal. 2:11-14).

De waarheid van het evangelie is dat God 'geen onderscheid maakt' tussen Joden en niet-Joden, omdat "Hij door het geloof hun harten reinigt" (Hand. 15:8 en 9). Ieder mens die op Christus vertrouwt, mag als broeder of zuster worden aanvaard. Zo iemand behoort tot hetzelfde gezin, ook al gedraagt hij zich misschien niet in elk opzicht als wij. Waar het zuurdeeg van huichelarij insluip, verliest men uit het oog dat niet wat de *mens* doet, beslissend is, maar wat *God* doet. De rechtvaardiging door geloof raakt hoe langer hoe meer uit het zicht. In de tijd van de

apostelen betekende dit dat men alleen mensen die zich aan de spijswetten hielden nog maar als gelovigen wilde aanvaarden en alleen nog maar met hen wilde eten. In onze tijd wil men alleen mensen die zich aan een bepaald dooprutueel hebben onderworpen, die er een bepaalde opvatting van het 'avondmaal' op na houden en die bepaalde leefregels eerbiedigen, nog maar als christen aanvaarden. Paulus schreef over zulke denkbeelden: "De Geest nu zegt uitdrukkelijk, dat in [de] latere tijden sommigen van het geloof zullen afvallen, terwijl zij zich zullen bezighouden met verleidende geesten en leringen van demonen die in *huichelarij* leugen spreken en hun eigen geweten hebben dichtgeschroeid. Zij verbieden te trouwen [en gebieden] zich van voedsel te onthouden, dat God geschapen heeft om met dankzegging te worden genuttigd door hen die geloven en de waarheid kennen. Want al [het] door God geschapene is goed en niets is verwerpelijik als het met dankzegging wordt genomen, want het wordt geheiligd door Gods Woord en door gebed" (1 Tim. 4:1-5).

Wie beweert dat men door ascese een beter christen wordt en wie alleen nog maar asceten als christenen wil aanvaarden, heeft zuurdeeg geslikt zonder dit te beseffen. Ook de gemeente van nu lijkt door huichelarij te zijn aangetast, want de Schrift zegt van de latere tijden {zie boven tekst uit 1 Tim.4:1}, dat de mensen "ogenschijnlijik godsvrucht zullen bezitten maar de kracht daarvan zullen verloochenen" (2 Tim. 3:5; vgl. Tit. 1:13-16).

Moderne huichelarij kan zich op precies dezelfde wijze uiten als in de synagoge waar Jezus ooit een kromgebogen vrouw genas (Luk. 13:10-16). Gloedvol praten over het komende rijk, maar ondertussen hopen dat het maar niet komt.

2. De tweede vorm van zuurdeeg is afkomstig van de sadduceeën: *selectief Bijbelgebruik*. Ook hiervan zien we in de huidige tijd overeenkomsten. De apostel waarschuwt: "Want er zal een tijd zijn dat zij de gezonde leer niet zullen verdragen, maar naar hun eigen begeerten voor zichzelf leraars zullen verzamelen, om zich het gehoor te laten strelen; en zij zullen het oor van de waarheid afkeren en zich tot de fabels wenden" (2 Tim. 4:3). Men spreekt wel over de Bijbel, maar men ontleent aan de Schrift alleen wat men graag wil horen of waarmee men vertrouwd is. Het overige negeert men, of wijst men af. Men wil een "leraar der wet" zijn en men hamert op het sabbatsgebod en het belang van het gezin, maar men gebruikt de wet niet wettig (vgl. 1 Tim. 1:7 en 8). Men citeert de Thora op enkele zelfgekozen punten, maar men vermeldt niet dat die onderwijzing voor het leven in één bepaald land aan één bepaald volk is gegeven, en dat Gods wet grootgrondbezit en het heffen van rente verbiedt. Men spreekt gloedvol over de hemel. Maar dat de Schrift spreekt over een nieuwe aarde die de zachtmoedigen zullen beërven en waar het volk Israël een koninklijik en priesterlijik bestuur zal uitoefenen, wordt glashard ontkend.
3. De derde vorm van zuurdeeg bestaat uit het *heulen met de aardse macht* (het zuurdeeg van Herodes). Jakobus waarschuwde de twaalf stammen in de verstrooiing al voor deze kwalijike praktijk (Jak. 1:1 en 2:1-13). Sedert de dagen van keizer Constantijn is ook het christendom van een dergelijik zuurdeeg doortrokken. De meeste christenen menen dat indien iets 'werkt' en 'succes heeft' het gebruik ervan geoorloofd is, maar dat is een dwaling. Uiteindelijk zal de verbintenis van georganiseerde godsdienst en aardse macht uitlopen op de situatie die we in 2 Thessalonicenzen 2:1-12 en Openbaring 13 beschreven vinden. Dat moet voor ons voldoende waarschuwend zijn.

De synagoge en - in zekere zin - de christelijike gemeente kunnen worden beschouwd als voorposten van het koninkrijik der hemelen. Hier is geestelijik voedsel te vinden. Hier kan de gemeenschap tussen God en mensen worden beleefd. Maar leringen van mensen en wereldse denkbeelden worden overal met dat voedsel vermengd, zodat de gemeenschap wordt bedorven.

De voleinding van de eeuw

Ook de gelijkenis van het zuurdeeg bevat een verwijzing naar de "voleinding van de eeuw". Het zuurdeeg dat de vrouw in de drie maten meel heeft verstoppt, zet immers een gistingsproces in gang dat pas na verloop van tijd zijn werk heeft gedaan. Het meel is dan "geheel doorzuurd" (Matt. 13:33). Wanneer het zuurdeeg van wetteloosheid onder de dekmantel van godsdienst zijn werk heeft volbracht, is de aarde gerichtsrijp geworden. Dan zal de Messias verschijnen om de wereld te "richten" (dat wil zeggen: recht te maken) in gerechtigheid (Ps. 98:9).